

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ผล ตลอดจนตอบสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร (Concept of Exposure)
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Concept of Knowledge)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก (Concept of Awareness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Concept of Participation)
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร (Concept of Exposure)

ชาร์ลส์ อัทคิน (Charles, K. Atkin, 1973) กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

คอลิน เชอรี (Colin Cherry, 1978) กล่าวว่า การสื่อสารของมนุษย์เป็นการทำเพื่อแบ่งปันสาร (An act Sharing) กันนั่นเอง และการแบ่งปันข่าวสารระหว่างกันนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและกระทำกิจกรรมที่ประสานสอดคล้องกัน

จากการศึกษาแนวความคิดของชาร์ลส์ อัทคิน และคอลิน เชอรีนั้น อาจกล่าวได้ว่า เมื่อนักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนมากเท่าใด นักศึกษาก็จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในอันที่จะช่วยแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนตามมา

นอกจากนี้ เดวิด เบอริโล (David Berlo, 1978) ได้เสนอไว้ในกระบวนการติดต่อสื่อสารว่า ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องอาศัยขอบเขตแห่งความรู้หรือขอบเขตแห่งประสบการณ์ของผู้รับสารและผู้ส่งสาร ในการเปิดรับข่าวสารของบุคคลในอันที่จะเข้าใจข่าวสารได้มากน้อยเพียงใด ก็ย่อมขึ้นอยู่กับขอบเขตแห่งความรู้และประสบการณ์ของผู้รับสารด้วย

สำหรับขอบเขตแห่งประสบการณ์ที่ย่อมขึ้นกับระบบสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนภูมิหลังต่างๆ ซึ่งแยกเป็นปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

1. ทักษะหรือความชำนาญในการสื่อสาร อันเป็นทักษะในการอ่านและฟังของผู้รับสาร เช่น การอ่านหนังสือของบุคคลแต่ละวันหรือระดับการศึกษาต่างกันย่อมมีความสามารถ ความเร็วในการอ่านตลอดจนการเข้าใจในสาระข่าวสารนั้นต่างกันด้วย

2. ทศนคติของผู้รับสาร ซึ่งจะมีผลต่อข่าวสารเรื่องราวที่ได้รับและทศนคติที่มีต่อผู้ส่งสาร เช่น ผู้รับสารมีทศนคติไม่ดีต่อหน่วยงานที่เป็นผู้ส่งสาร ผู้รับก็ย่อมมีทศนคติที่ไม่ดีต่อข่าวสารและปฏิเสธการรับข่าวสาร

3. ระดับความรู้ของผู้รับสาร การที่จะทำความเข้าใจข่าวสาร เรื่องราวที่จะรับหรือทำความเข้าใจต่อสิ่งที่ได้พบเห็น คนที่มีความรู้มากย่อมเข้าใจข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ได้เร็วกว่าผู้มีความรู้่น้อย

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีผลต่อการแปลหรือการตีความของผู้รับสาร การที่คนเรามาจากสังคมที่แตกต่างกันหรือภูมิหลังวัฒนธรรมที่แตกต่างกันย่อมตีความเรื่องราวข่าวสารที่ได้รับมาแตกต่างกันไปด้วยตามระบบสังคมและวัฒนธรรมที่เขาเป็นอยู่

5. ความต้องการของผู้รับสาร เนื่องจากในสังคมปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ แก่กัน ข่าวสารนั้นก็มีมากมายหลายประเภท ผู้รับสารแต่ละบุคคลหรือกลุ่มจะเลือกรับเฉพาะข่าวสารที่มีสาระตรงกันกับความสนใจความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมายของแต่ละคน และสนใจจดจำส่วนนั้นๆ มากเป็นเป็นพิเศษ

ชวรัตน์ เชิดชัย (2527) กล่าวว่า พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารนั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ คือ

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาที่ว่าปกติมนุษย์ไม่ชอบอยู่ตามลำพัง ดังนั้นจึงพยายามที่จะรวบรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่น เมื่อไม่สามารถจะติดต่อหรือสังสรรค์กับบุคคลอื่นได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุด คือ การได้อยู่กับสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร

2. ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ที่สนองความอยากรู้อยากเห็น โดยเริ่มต้นตั้งแต่สิ่งที่ใกล้ตัวไปจนถึงไกลตัว

3. ประโยชน์ใช้สอย โดยอาศัยหลักพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว ดังนั้นการรับข่าวสารจึงเป็นไปเพื่อสนองความต้องการส่วนตัว

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อ ซึ่งสื่อแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน สื่อแต่ละประเภทจึงตอบสนองของความพึงพอใจของผู้รับสารไปแต่ละอย่าง เช่น หนังสือพิมพ์ทำให้ผู้รับสารได้รับข่าวสารได้อย่างละเอียดมากกว่าสื่อประเภทอื่น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป คือ บุคคลจะมีการเลือกเปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับความมีทัศนคติดั้งเดิมของแต่ละบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามขอบเขตแห่งประสบการณ์

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Concept of Knowledge)

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin, S. Bloom, 1971) กล่าวว่า “ความรู้” เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่วไป ระลึกได้ถึงวิธีการ กระบวนการหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเน้นความจำ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter, V. Good, 1973) ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” ไว้ว่า เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากมวลประสบการณ์ต่างๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) กล่าวว่า “ความรู้” เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้ หรือโดยการมองเห็น หรือได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้

ดารินทร์ กิจนิตี (2540) กล่าวว่า “ความรู้” หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือจากสื่อต่างๆ ประกอบกัน

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ได้กล่าวถึง “ความรู้” จากความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมไว้ คือ ความรู้ในที่นี้เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์ โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ ความรู้ถึงเป็นความจำที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตาม ความรู้ก็อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ได้ต่อไป ผลกระทบที่มีต่อผู้รับสารเชิงความรู้ ในทฤษฎีการสื่อสารนั้น อาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 รูปแบบ คือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความสับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงมักแสวงหาสารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบข้อสงสัยและความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนคตินั้นส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการแพร่สู่นวัตกรรมนั้นๆ ในฐานะความรู้

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไปเพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชนและค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกรับสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of the Belief System) การสื่อสารสังคมมักจะกระจายความเชื่อที่หลากหลายและลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อยๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ย่อมทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นชัดเจนยิ่งขึ้น

ซิมบาร์โด แอ็บเบนสันและมาสแลท (Zimbardo Ebbesen and Maslach, 1977) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดจะต้องทำการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเสียก่อนโดยทำให้ความรู้

ดังนั้น จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ความรู้ในงานวิจัยนี้จึงหมายถึงความสามารถของนักศึกษาในการจดจำและระลึกถึงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหามภาวะโลกร้อนได้อย่างถูกต้อง อันจะนำไปสู่การก่อให้เกิดความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการช่วยลดปัญหามภาวะโลกร้อนต่อไป ซึ่งจะสามารถนำไปอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความตระหนักได้

แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก (Concept of Awareness)

เบนจามิน บีโวลแมน (Wolman, 1973) ได้กล่าวถึงความหมายของความตระหนักไว้ว่าเป็นภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุสิ่งของ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Cater, V. Good, 1975) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และความตระหนักมีความหมายเหมือนกับความสำนึก (Consciousness)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) กล่าวว่า “ความตระหนัก” หมายถึง การที่บุคคลนึกคิดได้หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้นึกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจ แต่ไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถจำได้

เบรคเลอร์ (Breckler, 1986) กล่าวว่า ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า อันได้แก่บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่างๆ ที่โน้มเอียงหรือที่จะสนองตอบในทางบวกหรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ และองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักมี 3 ประการ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) จะเริ่มต้นจากระดับง่ายและมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ
2. อารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่างๆ
3. พฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กริยา ท่าทางที่มีต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำ

ดังนั้น ความตระหนักสำหรับทฤษฎีนี้ จึงหมายถึง ลักษณะอาการที่แสดงถึงการรับรู้ คิดได้ รู้สึกสำนึกหรือเกิดความรับผิดชอบต่อปัญหาภาวะโลกร้อน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความตระหนักนั้น จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นทำให้มองเห็นว่าความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนัก และความรู้กับความตระหนักมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน คือ ความรู้เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง ซึ่งได้จากการรับรู้จดจำที่ต้องอาศัยเวลาและประสบการณ์ ส่วนความตระหนักเป็นเรื่องความรู้สึกที่เกิดในสภาวะจิตใจที่ไม่เน้นความสามารถในการจดจำหรือระลึกได้ แต่จะเป็นเรื่องของความรู้สึกความสำนึกหรือเกิดความรับผิดชอบต่อปรากฏการณ์หรือสถานการณ์นั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Concept of Participation)

วิลเลียม ดับบลิว รีเดอร์ (William, W. Reeder, 1974) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

วิลเลียม เอลาวิน (William Erwin, 1976) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์การและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

อแลสแตร์ ที ไวท์ (Alastair, T. White, 1982) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 3 มิติด้วยกัน คือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการ ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้เกิดขึ้นได้โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นสาเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ยังได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา

ในส่วนของลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

เจมส์ ค็อกซ์ ปิ่นทอง (2527) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

กรรณิการ์ ชมดี (2524) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมชักชวน
7. การมีส่วนร่วมปรึกษา
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ได้กำหนดขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ
3. ร่วมสละแรงงาน
4. ร่วมสละเวลารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าร่วมการประชุม

ดังนั้น จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน สำหรับการวิจัยนี้ จึงหมายถึง การที่นักศึกษาได้มีการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

ปัญหาภาวะโลกร้อนนับวันจะเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป แต่มันกำลังคืบคลานเข้ามาใกล้ตัวมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระดับโลกต่างให้ความสนใจที่จะแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนกันทั่วหน้า โดยได้หยิบยกประเด็นโลกร้อนมาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและวางแผนต่างๆ ขององค์กรตลอดทั้งปี

การสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อน และเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน ดังนั้น สิ่งสำคัญ คือ ผู้ส่งสารจะต้องเลือกช่องทาง การสื่อสารที่เหมาะสม เพราะสื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติและประสิทธิภาพการสื่อสารที่แตกต่างกันไป

สื่อมวลชน (Mass Media)

ความหมายของสื่อมวลชน

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารออกไปยังผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากและอยู่อย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

คุณลักษณะของสื่อมวลชน

วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่สามารถส่งข่าวได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมพื้นที่ในบริเวณกว้าง มีความใกล้ชิดกับผู้ฟัง สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกระดับชั้นโดยไม่จำกัดแม้กระทั่งคนตาบอด นอกจากนี้ยังมีผลทางด้านจิตวิทยาสูงและมีความน่าเชื่อถือมากในความรู้สึกของประชาชนรองมาจากโทรทัศน์

วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีความน่าสนใจและมีความน่าเชื่อถือมากเนื่องจากสามารถนำเสนอได้ทั้งภาพเคลื่อนไหว แสง สี เสียง นอกจากนั้น ยังสามารถถ่ายทอดสดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในปัจจุบันนี้มากที่สุด

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่มีความคงทนถาวร มีราคาไม่แพง สามารถซื้อหาอ่านได้ไม่ยาก เนื้อหาข่าวสารที่นำเสนอมีความหลากหลายและให้รายละเอียดที่เจาะลึก นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือที่ทรงอิทธิพลในการสร้างกระแสประชาชาติได้อีกด้วย

นิตยสาร เป็นสื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้ดี เช่น นิตยสารการท่องเที่ยว นิตยสารอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นิตยสารพลังงาน เป็นต้น นอกจากนี้ มีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายและดึงดูดความสนใจด้วยสีสันและรูปภาพ

อิทธิพลของสื่อมวลชน

โจเซฟ ที. แคลปเปอร์ (Joseph, T. Klapper, 1967) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านต่างๆ ของประชาชนไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้นไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่างๆ ที่กั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predispositions) ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยมและมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่นและสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชนก็จะนำพาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเหล่านี้ติดตัวมาด้วย

1.2 การเลือกของผู้รับสาร (Selective Process) ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องหรือที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน ประชาชนจะตีความสารตามความเชื่อค่านิยมที่มีแต่เดิมและจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดเห็นและความเชื่อของตนเอง

1.3 อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลและสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย

1.4 ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects) ในสังคมเสรีนิยมซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น สื่อมวลชนสามารถแข่งขันกันโดยเสรี ต่างฝ่ายต่างเสนอความคิดและค่านิยมที่แตกต่างกันไป และประชาชนก็มีเสรีภาพในการที่จะเลือกเชื่อถือความคิดเห็นใดก็ได้

2. อิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น คือ สื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมาเมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอหรือมีโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เท่านั้น จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลนั้นๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสม มิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใดหรือในระยะเวลาอันสั้น

นอกจากนี้ แมคคอมบส์และเบคเคอร์ (McCombs and Becker, 1979) ได้กล่าวไว้ในเรื่องของการใช้สื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลไว้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อความต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการสังเกตการณ์และติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ จากสื่อมวลชน เพื่อให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์และรู้ว่าอะไรมีความสำคัญ
2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การเปิดรับสื่อมวลชนทำให้สามารถกำหนดความเห็นของตนต่อเหตุการณ์รอบๆ ตัวได้
3. ความต้องการข้อมูลเพื่อการพูดคุย สนทนา (Discussion) การเปิดรับจากสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่น่าไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้
4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (Participating) ในเหตุการณ์และความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว
5. เพื่อต้องการเสริมความคิดเห็น (Reinforcement) หรือการสนับสนุนการตัดสินใจในสิ่งที่ได้กระทำไปแล้ว
6. เพื่อต้องการความบันเทิง (Relaxing and Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงความหมาย คุณลักษณะ และอิทธิพลของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเป็นกรอบการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายผลของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน โดยสื่อมวลชนที่นำมาใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

สื่อบุคคล (Personal Media)

ความหมายของสื่อบุคคล

สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลผู้ที่น่าพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คนหรือกลุ่มย่อย (มากกว่า 2 คนขึ้นไป)

ประสิทธิภาพของสื่อบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคลจะเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากันทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร สามารถแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง สามารถซักถามทำความเข้าใจและมีการสื่อสารโต้ตอบ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างทันทีทันใด จึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนการจูงใจและตัดสินใจ และจากการที่การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว หากผู้รับสารมีความเชื่อถือในตัวผู้ส่งสารก็จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะช่วยลดกระบวนการทางเลือกในทางจิตวิทยา (Selective Process) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง (Selective Exposure) และการเกิดปฏิกิริยาต่อต้านสารของผู้ส่งสาร

ดังที่ลาซาเฟลและแมนเซล (Lazarsfeld and Manzel, 1963) ได้ให้เหตุผลในควมมีประสิทธิภาพของการสื่อสารระหว่างบุคคลไว้ว่า เป็นการพูดคุยแบบเป็นกันเองส่วนตัว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเองและทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดง่ายขึ้น และเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน (Face to Face Communication) ทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้ และเป็นการสื่อสารที่ส่งผลให้เห็นทันทีในกรณีที่ต้องการชักชวนให้ผู้ฟังตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

แคทซ์และลาซาเฟล (Katz and Lazarsfeld, 1955) ก็เห็นพ้องต้องกันว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด ฉะนั้นสื่อบุคคลจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในขั้นจูงใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญกว่าในขั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า สื่อบุคคลมีศักยภาพในการโน้มน้าวใจให้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารได้เป็นอย่างดี หากได้ตัวบุคคลที่มีประสิทธิภาพก็จะทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จได้ สำหรับสื่อบุคคลที่จะนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ครู/อาจารย์ ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน...) ผู้นำทางศาสนา (พระสงฆ์/อิหม่าม...) และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

สื่อเฉพาะกิจ (Identity Media)

ความหมายของสื่อเฉพาะกิจ

เกศินี จุฑาวิจิตร (2540) ได้ให้คำจำกัดความของสื่อเฉพาะกิจไว้ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่สร้างขึ้นหรือซื้อหรือเช่าโดยองค์กรหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ขององค์กรนั้นโดยเฉพาะ สื่อเฉพาะกิจจัดว่าเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชน แต่ได้พัฒนาเนื้อหาเพื่อให้ประโยชน์เป็นเรื่องราวๆ ไป ฉะนั้นสื่อเฉพาะกิจโดยทั่วไปมีกลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน มีการส่งเนื้อหาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์เฉพาะแก่กลุ่มประชาชนกลุ่มนั้นๆ การผลิตไม่ยุ่งยาก การนำเสนอเนื้อหาเป็นไปอย่างง่าย ๆ

ประเภทของสื่อเฉพาะกิจ

สื่อเฉพาะกิจ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทกว้างๆ ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Print Media)

คือ เอกสารพิเศษที่บริษัทหรือหน่วยงานจัดทำขึ้นมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน มีความสั้นยาว มีเนื้อหาเรื่องราวแตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภท เอกสารเหล่านี้ไม่ต้องผ่านการเซ็นเซอร์จากหน่วยงานของรัฐ แต่จะแจกตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายอย่างจำกัดและมีประสิทธิภาพ สามารถให้รายละเอียดขององค์กร สินค้า และบริการได้อย่างละเอียด

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ จะต้องตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เช่น ต้องการให้ความรู้หรือต้องการโน้มน้าวใจให้กลุ่มเป้าหมายชุกคิด นอกจากเนื้อหาหรือสาระจะมีความชัดเจนแล้ว รูปแบบก็จะต้องมีความน่าสนใจ เช่น การใช้สี การจัดหน้า ขนาดตัวอักษร การใช้ภาพที่สื่อความหมาย ฯลฯ และที่สำคัญ คือ การแจกจ่ายไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ จะต้องแจกจ่ายไปให้ทั่วถึงและตรงกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ได้แก่ โบปลิวิ ผ่นพับ เอกสารแนะนำประกอบ ผ่นโฆษณาหรือโปสเตอร์ คู่มือ จดหมายข่าว จุลสารหรือวารสาร เป็นต้น

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์เฉพาะกิจ คือ สื่อเฉพาะกิจที่ผลิตออกมาในรูปแบบแสงและเสียง เช่น สปอตวิทยุ สปอตโทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น ลักษณะสำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อเพื่อการพัฒนา ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยการใช้รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ

นอกจากนั้น อินเทอร์เน็ต (Internet) นับเป็นช่องทางที่สำคัญที่ทำให้เกิดการสื่อสารในระดับกว้างมากขึ้นในยุคที่โลกไร้พรมแดน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ยิ่งทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ และกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพลโลก โดยอินเทอร์เน็ตมีข้อดี คือ สามารถสืบค้นเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วตลอด 24 ชั่วโมงและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างไม่จำกัดผ่านทางกระดานข่าวหรือเว็บบอร์ด (Web Board) รวมทั้งการจัดทำ Web Site ขององค์กรนั้น ในปัจจุบันถือว่าเป็นกิจกรรมที่ต้องทำ โดยเฉพาะปัจจุบันนโยบายรัฐบาลกำหนดให้ทุกส่วนราชการจัดทำ Web Site ขององค์กรเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน รวมถึงการรับฟังข้อร้องทุกข์ ร้องเรียนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคราชการ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

3. สื่อกิจกรรม (Event Media)

การจัดกิจกรรมพิเศษนับได้ว่าเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรซึ่งเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน เพราะไม่ใช่เป็นเพียงการสร้างการรับรู้ (Perception) เหมือนกับโฆษณาเท่านั้น แต่เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ด้วย ทำให้เกิดกิจกรรมร่วมกัน (Action) ซึ่งสามารถวัดผลได้ดีกว่าการให้ข่าวแบบธรรมดาและสามารถทำให้เกิดการขยายผลทางด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ทางสื่อมวลชนได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย นอกจากนี้ ลักษณะที่สำคัญของการใช้สื่อกิจกรรมเป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา ก็คือการเลือกกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายสนใจ โดยเน้นให้กลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับทั้งสาระตามวัตถุประสงค์และความบันเทิงไปพร้อมกัน

รูปแบบของสื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดแสดงนิทรรศการ การจัดประกวด การจัดขบวนแห่ การจัดรถเคลื่อนที่ (Mobile Unit) การจัดสนทนากลุ่ม จัดงานสัมมนา จัดค่ายกิจกรรม และการจัดรายการพิเศษทางวิทยุหรือโทรทัศน์ เป็นต้น

ประสิทธิภาพของสื่อเฉพาะกิจ

อาดัมส์ (Adams, 1971) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจไว้ดังนี้ คือ สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่นวัตกรรมและข้อมูลข่าวสาร เพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ที่กำหนดไว้แน่นอน ตัวอย่างสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เอกสาร จุลสาร แผ่นพับหรือแผ่นใบปลิวออกเผยแพร่ ซึ่งอาจจะจัดส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยทางไปรษณีย์ (Direct Mail) นอกจากนี้ การปิดโปสเตอร์ตามชุมชนต่างๆ

การจัดนิทรรศการ การสาธิต ก็เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐกรรมแปลกๆ และทันสมัยในสังคมนั้นๆ

การใช้สื่อเฉพาะกิจนั้นจะทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อข่าวสารข้อมูลสำหรับเผยแพร่รณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่งไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ประชาชนเป้าหมายได้รับข่าวสารความรู้โดยตรงและถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อเฉพาะกิจมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งก็คือ สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สามารถควบคุมได้ทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหาตามข้อเท็จจริงและแนวคิด อีกทั้งเป็นสื่อที่ค่อนข้างมั่นใจได้ว่าเข้าถึงตัวผู้รับสาร

ดังนั้น ในการเลือกช่องทางการสื่อสารหลายๆ ช่องทางมาใช้ร่วมกันเพื่อส่งสารไปยังผู้รับสารหรือที่เรียกว่าการใช้สื่อผสม ซึ่งเป็นการคำนึงถึงธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด ความเหมาะสม และความพยายามที่จะจัดให้การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ เป็นไปอย่างสอดคล้องและเสริมซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ทราบถึงคุณสมบัติและประสิทธิภาพการสื่อสารของสื่อแต่ละประเภท ซึ่งจะสามารถนำมาใช้วิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสารได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับสาร ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นแนวทางและกรอบความคิดในการศึกษา พิสูจน์สมมติฐาน และวิเคราะห์อภิปรายผลเกี่ยวกับเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยลดภาวะโลกร้อน ดังนี้

1 งานวิจัยภายในประเทศ

ชลดา ทองสุกนอก (2540) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม” พบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์พลังงาน ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน

มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงาน ทัศนคติต่อการอนุรักษ์พลังงานมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน

สุชาดา วรรณะมานี (2542) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อวิทยุมากที่สุด รองลงมา คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารตามลำดับ มีความรู้และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปรากฏว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อ นิตยสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขณะที่การเปิดรับข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดารารวรรณ ศรีสุกใส (2542) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการใช้รถไฟฟ้าบีทีเอสของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสผ่านสื่อมวลชน คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคล คือ พ่อ-แม่ ญาติ เพื่อน มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโครงการรถไฟฟ้าบีทีเอส ส่วนการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสผ่านสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอส พ่อ-แม่ ญาติ เพื่อน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการรถไฟฟ้าบีทีเอส

ฐัฏฐนา แสงอร่าม (2542) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการน้ำประปาดื่มได้ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการน้ำประปาดื่มได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับน้ำประปาดื่มได้ แต่การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการน้ำประปาดื่มได้จากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติที่มีต่อการบริโภคน้ำประปา

พรทิพย์ ศิริชูทรัพย์ (2542) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วม ต่อปัญหาสังคมของกลุ่มผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์องค์กรพัฒนาเอกชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมต่อปัญหาสังคมบนเว็บไซต์ องค์กรพัฒนาเอกชนไม่แตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสังคมบนเว็บไซต์องค์กรพัฒนาเอกชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน และทัศนคติต่อปัญหาสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน

วิธินี วรรณสกุล (2542) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ” พบว่า การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติกับการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ และการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ

ว่าที่พันตำรวจหญิง อรุณฯ งามขาว (2543) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนคนเดินเท้าในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจราจร การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับกฎหมายจราจร

บัณรดี ขวาลศิลป์ (2543) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการยอมรับ การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนหินกรูด” พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรงไฟฟ้าหินกรูด

ธารินี กตัญญูกานต์ (2544) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรู้ว่าโครงการฯ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รู้ว่าตราสัญลักษณ์ คือ สัญลักษณ์รูปดวงตา แต่ไม่รู้ว่าเป็นโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อโครงการฯ ในแง่บวกและมีพฤติกรรมเชิญชวนหรือพาเพื่อนชาวไทยท่องเที่ยวในประเทศไทยแทนการเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศ

ภิญญาภรณ์ เพ็ญภินันท์ (2544) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในส่วนของความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นารีกันต์ พรหมนุก (2544) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร แต่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรม แต่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรม ส่วนความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรม

นุชจิรา โมระเสริฐ (2544) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อโทรทัศน์ รองลงมา คือ สื่อหนังสือพิมพ์ และอันดับสุดท้าย คือ สื่อวิทยุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอยจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ป้ายรถเมล์และป้ายผ้าบริเวณสะพานลอย สำหรับสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่วิทยากรจากเขต มีความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอยในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

นพวรรณ จตุรงค์ศรี (2546) ศึกษาเรื่อง “ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติของผู้ขับขีรถยนต์ในกรุงเทพมหานครต่อการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ” พบว่า ผู้ขับขีรถยนต์มีความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติต่อการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อการปฏิบัติของผู้ขับขีรถยนต์เกี่ยวกับการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ

สุภาวดี อินนุพัฒน์ (2546) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ และการมีส่วนร่วมในโครงการประหยัดไฟกำไร 2 ต่อ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารโครงการประหยัดไฟกำไร 2 ต่อจากสื่อมวลชน (โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ) มากกว่าสื่ออื่น และกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในโครงการประหยัดไฟกำไร 2 ต่อในระดับมาก

รัตนาวลี จันทนสมิต (2546) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารของประชาชนกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาและการเฝ้าระวังปัญหามลพิษเฉพาะมลพิษทางน้ำและทางอากาศของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง” พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหามลพิษจากสื่อมวลชนในระดับปานกลาง สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจในระดับน้อยมาก การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้และการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษา การเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหามลพิษ นอกจากนี้ ความรู้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาและแก้ไขปัญหาพิษ

ณัฐฐณีชา วรวรรณเศรษฐ์ (2546) ศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์โครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต่าทะเลของประชาชนในเขตอำเภอสตูล จังหวัดสตูล” พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์เต่าทะเลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์เต่าทะเล การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์เต่าทะเลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต่าทะเล และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์เต่าทะเลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต่าทะเล

วรัตน์ ญาณทัศนกิจ (2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำ : กรณีศึกษาแม่น้ำท่าจีนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในระดับต่ำ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในระดับปานกลาง ในส่วนการเป็นสมาชิกชมรมและปัจเจกปัจจุใจในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนทุกด้าน (ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน ในการประเมินผล และในการตัดสินใจปรึกษาหารือ) แต่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรึกษาหารือในเชิงลบ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนมากจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรึกษาหารือน้อย

พรพิมล รัตนพงษ์ (2546) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม การป้องกันและต่อต้านยาเสพติดของประชาชนในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติด แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการแก้ปัญหาเสพติดและพฤติกรรม การป้องกันและต่อต้าน ยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการแก้ปัญหา ยาเสพติดและพฤติกรรม การป้องกันและต่อต้านยาเสพติด ส่วนทัศนคติต่อการแก้ปัญหาเสพติด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม การป้องกันและต่อต้านยาเสพติด

วิลาวัลย์ เรืองปฏิกรณ์ (2546) ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเปิดรับสื่อ เพื่อการสื่อสารการตลาดกับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม การท่องเที่ยวในโครงการไทยเที่ยวไทย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อหนังสือพิมพ์และสื่อวิทยุ ส่วนอื่นๆ มีการเปิดรับค่อนข้างน้อย ส่วนพฤติกรรม การเปิดรับสื่อเพื่อการสื่อสารการตลาดมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรม การท่องเที่ยวและทัศนคติของประชาชนต่อโครงการไทยเที่ยวไทย แต่ไม่มีความสัมพันธ์ กับความรู้เกี่ยวกับโครงการไทยเที่ยวไทย

ประทีป ดวงแก้ว (2548) ศึกษาเรื่อง “ความรู้ และความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน ไฟฟ้าของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความ ตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับสูง โดยนักศึกษาที่มีเพศและปริมาณการรับ ข่าวสารที่แตกต่างกันจะมีความตระหนักในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีที่เรียนแตกต่างกันมีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า แตกต่างกัน และความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

สิริอร สังข์ทอง (2550) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมใน โครงการยึดดอก พกถุง ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า การเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการยึดดอก พกถุง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในโครงการยึดดอก พกถุง ความรู้เกี่ยวกับโครงการยึดดอก พกถุง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในโครงการยึดดอก พกถุง และทัศนคติเกี่ยวกับโครงการยึดดอก พกถุง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในโครงการยึดดอก พกถุง

สุภาพร ครุสารพิสิฐ (2550) ศึกษาเรื่อง “การแสวงหาข่าวสาร ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจในระดับปานกลาง มีความตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อนในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อนในระดับปานกลาง ในส่วนของการแสวงหาข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อน แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อน และในส่วนของความตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อน

2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วินสตัน (Winston, 1973) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ด้านความตระหนักของนักเรียนมัธยมในนครชิคาโกต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนยอมรับและมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม และจากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความห่วงใยในปัญหาเกี่ยวกับความตระหนักและการปฏิบัติจริงในการแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างไร้ความสำคัญทางสถิติ

ริชมอนด์ (Richmond, 1977) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ม.5 ในประเทศอังกฤษ ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างต่ำ แต่เข้าใจโดยสังเขปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกว้างขวางพอสมควร มีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นไปในทางบวก แต่ถ้ามีเรื่องความรับผิดชอบหรือเสียสละเป็นภาระด้วยก็จะเป็นไปในทางลบ

แอทกินและการ์ราโมน (Atkin and Gerramone, 1983) ศึกษากรู่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางโทรทัศน์ช่วยให้เด็กมีความรู้ด้านต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และสามารถลำดับความสำคัญของผู้นำและบทบาทของประเทศต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดรับข่าวสารต่างประเทศทางโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้ด้านข่าวต่างประเทศของเด็ก นักเรียนมากกว่าการเปิดรับข่าวสารต่างประเทศจากวิทยุและหนังสือพิมพ์

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ได้กล่าวมานั้น จะนำมาใช้เป็นกรอบและแนวทางการศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์ อภิปรายผลว่าการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนมีปัจจัยหรือองค์ประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน